

неодноразового повторення вивченої літери або слова, у вимові яких є труднощі, можна використовувати такий жест: кругові рухи долонею. Звичному для нас жесту плескання в долоні в культурах різних країн народ надає неоднаковий зміст. У європейській культурі – це жест схвалення, заохочення, радості, а у багатьох народів Сходу, плескання в долоні – висловлення скорботи за померлим. Таким чином, за кожним правилом поведінки закріплена якась давня традиція або звичай народу.

Знання міжнаціональних традицій, культури поведінки надає нам можливість не тільки нормально спілкуватися з представниками іншої національності, а й навчає поважати чужі звичаї, якими дивними й безглуздими, на наш погляд вони не здавалися б.

Успіх міжкультурного спілкування, подолання проблем соціокультурної адаптації багато в чому залежить від того, наскільки викладач і іноземний студент як представники різних культур ураховують вербальні й невербальні особливості культур в інтеркультурній взаємодії.

Література:

1. Жівулін В.П. Міжкультурне спілкування : викладач і студент в умовах інтеркультурної взаємодії / В.П. Жівулін // Міжнародне співробітництво в освіті : матеріали науково-практичної конференції. – СПб. : СПб., 1998. – С. 250.
2. Іванова М.А. Соціально - психологічна адаптація іноземних студентів першого року навчання у вузі / М.А. Іванова, Н.А. Житкова. – СПб . : СПб., 1993. – С. 168.

Загальна характеристика адаптаційних проблем іноземних студентів в сучасному освітньому просторі та педагогічні рекомендації до їх подолання

Головко В.А.

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

м. Харків, Україна

e-mail: Ladyzmeva@yandex.ru

Відомо, що навчально-виховний процес іноземців у вищій школі має свою специфіку. Цей факт пояснюється тим, що перед іноземними студентами після вступу до вітчизняних вищих технічних закладів постає ціла низка серйозних проблем, які негативно впливають на їх фізичний та психічний стан,

а також на проходження професійної підготовки. Серед них центральне місце займають проблеми такого характеру:

Психофізіологічні (зміна циркадного ритму через наявність різниці в часі в різних країнах, зміна характеру харчування, режиму дня тощо); *адаптаційні* (мовні, понятійні, етично-інформаційні, кліматичні, побутові, що пов'язані із зміною умов перебування: житлові умови, характер харчування, оточення, а також з новими вимогами до поведінки: в гуртожитку, на вулицях, у магазинах тощо); *навчально-пізнавальні проблеми* (зумовлені мовним бар'єром та відмінностями в організації освітнього процесу в навчальних закладах України й рідної для студента країни); *комунікативні* (з одного боку, проявляються в контактах по вертикалі: з адміністрацією факультету, з викладачами і співробітниками, з іншого – по горизонталі: під час міжособистісного спілкування усередині своєї навчальної міжнаціональної групи, навчального колективу, самостійної підготовки, дозвілля тощо) [2].

В інших наукових працях до цих типових для іноземних студентів проблем автори ще додають такі: психологічні, соціокультурні, безпеки тощо. При цьому вчені підкреслюють, що вираження цих проблем у конкретного студента залежить від його психологічних особливостей, а також від країни походження й етнічної належності, що значною мірою зумовлює ступінь відмінностей між звичними для молодого людини умовами життєдіяльності й тими умовами, в які вона потрапляє після вступу до українського вишу [1;5].

Суттєвою проблемою для іноземного студента є також наявність значних відмінностей між системами домінуючих цінностей рідної для нього культури та культуру країни, де відбувається його навчання. Як підкреслює Т. Глебова, ця складова є однією зі «скритих» форм культури. Однак її вплив на професійну підготовку студентів-іноземців є дуже сильним [3:319-320].

За для подолання вищевказаних проблем рекомендовано в першу чергу зауважити, що успішність процесу соціокультурної адаптації іноземців

значною мірою залежить від того, представниками колективістської чи індивідуалістської культури є іноземні студенти.

Важливо також зауважити, що особлива увага з боку викладачів має приділятися студентам з колективістською психологією в тому випадку, коли їх загальна кількість у певному виші є дуже малою. Адже цей факт негативно впливає на ефективність процесу професійного виховання, а тим паче – професійного самовиховання.

Відзначимо, що в процесі педагогічної взаємодії з представниками індивідуалістських культур чільне місце має відводитись індивідуальній роботі зі студентами. При цьому, з одного боку, необхідно з повагою ставитись до поглядів та побажань кожного із них, з іншого – не допускати з їхнього боку фамільярності.

Встановлення за допомогою сучасних технічних засобів контактів з батьками та доведення до них інформації про навчальні успіхи їх дітей та порушення дисципліни також дозволяє в більшості випадках швидко ліквідувати проблеми з їх поведінкою.

Крім того, під час роботи з іноземними студентами рекомендується урахувати не їхню національність, етнічну групу і тим більше не державну належність, а індивідуальні особистісні характеристики кожного конкретного студента [2]. При цьому Г. Форопонова підкреслює, що тільки саму особистість можна вважати «первинним суб'єктом як носієм ідентичності в її ціннісному контексті, безпосередньо пов'язаним з усіма іншими сторонами особистого буття і його самореалізацією», насамперед у референтній для неї спільноті [6:15].

На підставі вищевикладеного зроблено висновок про те, що в процесі здійснення професійної підготовки в вищих навчальних закладах України іноземні студенти примушені розв'язувати цілу низку складних проблем різного характеру, а для цього важливо забезпечити відповідну педагогічну підтримку. Як було встановлено, таку педагогічну діяльність слід здійснювати на різних рівнях: ректорату, деканату, кафедри тощо. Однак вважаємо, що

найбільш важлива роль у роботі з іноземними студентами належить викладачам та кураторам груп, які безпосередньо здійснюють навчально-виховний процес у ВНЗ.

Література:

1. Адаменко О. Підготовка іноземних студентів в Україні як об'єкт педагогічних досліджень / О. В. Адаменко // Фахова підготовка іноземних громадян в Україні : сучасний стан та перспективи розвитку : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 4-6 лютого 2002 року). – К. : Київ. нац. торг.-ек. ун-т., 2002 – С. 49-53.
2. Гайдар К. М. Социально-психологическая концепция группового субъекта: моногр. / К.М. Гайдар. – Воронеж: Изд-во Воронеж. гос. ун-та, 2013. – 396 с.
3. Глебова Т. А. Профессиональная языковая подготовка студентов-иностранцев в поликультурной среде вуза / Т. А. Глебова // Педагогика с. 317-323.
4. Моргунова Н. С. Форми та засоби соціокультурної адаптації іноземних студентів до умов навчання в Україні : практичний аспект реалізації / Н. С. Моргунова. – Режим доступу: <http://files.khadi.kharkov.ua/laboratoriji/item/6722-stattia.html>.
5. Поморцева Н. В. Педагогическая система лингвокультурной адаптации иностранных учащихся в процессе обучения русского языка : автореф. дис. док-ра наук : 13.00.02 / Н.В.Поморцева. – М, 2010. – 46 с.
6. Форопонова А. А. Влияние социально-психологических качеств группы на успешность учебной деятельности иностранных студентов : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.05 / А.А.Форопонова. – Курск, 2014. – 158 с.

Формирование межкультурной коммуникации – способ интеграции в социум страны изучаемого языка

Гринченко Е.В.

*Харьковский национальный университет городского хозяйства им. А.Н. Бекетова
г. Харьков, Украина
e-mail: gepj8@mail.ru*

Сложность и динамичность различных процессов современного мирового пространства охватывает огромное количество стран, в подавляющем большинстве которых существует многоязычие и полиэтничность. Интенсивность контактов между представителями разных культур возрастает. Туризм, искусство, наука, образование и др. стали важными сферами в профессиональной и межкультурной коммуникации. Эти процессы углубляют внимание лингвистов к проблемам обучения иностранным языкам.

Высшее профессиональное образование стоит перед задачей формирования самостоятельности, инициативности, нового подхода к деятельности, направленной на решение профессиональных проблем, а также подготовки к межкультурной деловой коммуникации.